

Doğum ve Doğum Sonrasında Anne ve Bebeğin Korunmasına İlişkin Geleneksel Uygulamalar

Yazar Berivan Vargün

Gönderim Tarihi: 04-May-2018 01:53PM (UTC+0300)

Gönderim Numarası: 958827983

Dosya adı: anne_ve_bebe_in_korunmas_na_ili_kin_geleneksel_uygulamalar.docx (61.95K)

Kelime sayısı: 5826

Karakter sayısı: 40096

11

International

Journal of Human Sciences

ISSN:2458-9489

Volume 15 Issue 1 Year: 2018

1
2

Traditional Methods For The Protection Of Mother And Baby During Birth And After Birth	Doğum ve Doğum Sonrasında Anne ve Bebeğin Korunmasına İlişkin Geleneksel Uygulamalar
	Berivan Vargün¹
Abstract Birth, a rite of passage, is a cultural condition as well as a biological phenomenon. Changes in humans' social status are expressed in ritual ways at birth- which causes cultural changes and transformations, and several practices of avoidance, refrainment and protection are observed. This study investigates the beliefs, rituals and practices in relation to protecting the mother and the baby at birth and after birth in Harran, Bozova and Eyyubiye districts of Şanlıurfa. Several beliefs and practices were developed in the region to protect and heal the mother and the baby at birth and in the period following birth. It was found that practices in relation to protection, avoidance, refrainment and healing at birth and after birth were still continuing in Harran, Bozova and Eyyubiye districts as in the past. The study, based on field study, was conducted with 68 women in the first week of July 2016. This paper presents findings about beliefs, ritual and practices in relation to protecting the mother and the baby at birth and after birth. Keywords: Rites Of Passage; Fortieth Day Ritual; Menstruation, Incubus, Birth (Extended English summary is at the end of this document)	Özet Geçiş ritüellerinden biri olan doğum, biyolojik bir olgu olmasının yanı sıra kültürelde bir durumdur. Kültürel değişim ve dönüşümlere sebep olan doğum evresinde, insanların toplumsal statülerindeki değişim, törensel yollarla ifade edilir ve bu durum karşısında pek çok sakınma kaçınma ve korunma pratikleri gerçekleştirilir. Çalışmamızda Şanlıurfa'nın Harran, Bozova ve Eyyübiye ilçelerinde doğum ve doğum sonrasında anne ve bebeğin korunmasına ilişkin inanç, ritüel ve uygulamaların neler olduğu araştırılmıştır. Harran, Bozova ve Eyyübiye ilçelerinde doğum ve doğum sonrasına yönelik korunma, kaçınma, sakınma ve sağaltıma ilişkin pratiklerin geçmişte olduğu gibi halen devam ettiği saptanmıştır. Alan araştırmamıza dayalı çalışmamız 2016 yılında Temmuz ayının ilk haftalarında Şanlıurfa iline bağlı Bozova, Eyyübiye ve Harran ilçelerinde yaşayan 68 kadınla kendi evlerinde gerçekleştirilmiştir. Makalede doğum ve doğum sonrasında anne ve bebeğin korunmasına ilişkin inanç, ritüel ve uygulamaların neler olduğuna ilişkin bulgular yer almaktadır. Anahtar Kelimeler: Geçiş ritüelleri; Kırklama; Menstrüasyon; Albasması; doğum

3

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ardahan Üniversitesi, Ardahan İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

4

5

Giriş

6

Doğum, insan yaşamındaki en önemli geçiş evrelerinden biridir. Soyun devamını sağlayan bir durum olmakla birlikte doğum, kadının toplumsal statüsünü ve saygınlığını artıran, onun aile ve akraba grupları içindeki yerini de belirleyen bir durumdur.

9

10

Doğum her toplumda anne, bebek ve akrabalarıyla ilgili davranışları içeren bir toplumsal örgütlenmeyi içerir. Bu davranışların bazıları ritüel bazıları anne ve bebeğin sağlığı ile ilgilidir ve çoğunlukla içiçe geçerler (Emiroğlu vd.2009:236). Doğum ile ilgili inanış ve pratikler farklı alanlardan kültürel semboller de devreye sokarak içinde yaşanılan topluma ait kozmolojilerle beraber anlam kazanırlar. Öte yandan karşılıklı olarak birbirlerini düzenleyip tutarlı hale getirmeye ve yenilemeye de çalışırlar (Aksoy Sugiyama, 2014: 19-23).

16

17

Geleneksel toplumlarda, bazı durumlarda doğum ve sonrasında anne ve bebeği korumaya yönelik pratiklerin çok daha geniş çerçevede düşünüldüğü, özellikle kötü, kem göz ve nazardan korunmaya yönelik pratiklerin, yenidoğanın babası ve yakın akrabalarını da gözetererek uygulandığı görülmüştür. Hamilelik dönemiyle başlayan kaçınma, korunma ve sakınma pratikleri kültürümüzde özellikle doğumdan sonraki kırk günü içine almakta ve çeşitli uygulamalar özellikle bu dönemde karşımıza çıkmaktadır. Lohusalık dönemi olarak adlandırılan bu süreçte anne ve bebeğin korunmasına yönelik bir dizi pratik geliştirilmiştir.

24

25

Morris'e (2004: 392) göre insan topluluklarının çoğunda asli geçişler ya da yaşam krizleri diye adlandırılan geçişler (doğum, bülüğa erme, evlilik, ölüm), incelikli ritlerin odağıdır. Doğum sadece fizyolojik ve biyolojik bir olgu değil aynı zamanda kültürel de bir durumdur. Hem anne hem de bebek sağlığı için son derece önemli bir konu olan doğuma ve sonrasında yenidoğana ilişkin pratikler daha çok anne ve bebeğin korunmasına yönelik gerçekleştirilen uygulamalardır.

30

31

Bebek doğumunda tek başına yaşamda kalamayacak kadar çaresizdir. Bu durum, doğum ve bebek bakımında pratiğin etkisini artırmaktadır. Bundan dolayıdır ki doğum ve onunla ilgili gelenekler, içinde sürdürüldüğü toplumun yaşam görüşü ve bir cinsiyet kategorisi olarak kadına karşı tutumu hakkında fazlasıyla ipucu içerirler. Geçiş törenleri yer, durum, sosyal konum veya yaştaki değişikliklerin de altını çizmektedir (Gezon L., Kottak C., 2016: 174). Geleneksel toplumlarda doğumu karşılayan annenin akrabaları (annesi), hısımları (kaynanası) ve ebedir (Emiroğlu vd.2009:236).

37

38

Bazı kültürlerde hamileliğin kirlilikle eş değer tutulduğu hatta çevresinde bir takım tabuların geliştiği bilinmektedir. Van Gennep, Frazer ve Crawley'in inziva geleneklerine ilişkin çalışmalarından bahsederken, Rivers'in araştırmalarına da dikkat çeker. Rivers, Hindistan'da Toda kabilesinde hamile bir kadının kutsal yerlere ve köye girişinin yasaklanmasından bahseder. Çeşitli kültürlerde hamileler için özel kulübelerin inşa edildiği ya da evin bir bölümünün inziva için kullanıldığı bilinmektedir. Kimi kültürlerde hamile kadının saf ve temiz olmadığı, tehlikeli olduğu düşünüldüğü için izole bir yere yerleştirilmesi ve bu çerçevede gerçekleştirilen çeşitli ritüeller vardır (Van Gennep, 1960: 41-42).

45

46

Yaşamın bir evresinden diğer resine geçiş olarak tanımlanabilecek olan geçiş ritüellerinin benzer özellikleri vardır. Van Gennep tüm toplumlarda bireyin yaşamının bir dizi dönemsel geçişten (doğum, erginlik, evlilik ve ölüm) ibaret olduğunu söyler, geçiş içeren tüm ayınlar arasında dikkate değer bir benzerlik olduğunu, pek çok ayının erginleme ritleriyle aynı kavramsal örüntüyü izlediğine dikkat çeker. (Emiroğlu vd.2009:326).

51

52

Kadın doğurganlığının bir tabu olarak görülmediği birçok toplumda ise doğum ve sonrasında anne ve bebeği korumaya yönelik geliştirilen pratiklerin oldukça gelişmiş ve karmaşık bir dizi törensel süreci içerdiği bilinmektedir. Örneğin Kırgızlar'da bebeğin doğumu ve sonrasında ki süreç çok büyük öneme

54

55 sahiptir. Bebeğin dünyaya gelmesi sadece anne ve babayı değil, bütün soy ve akrabaları sevindiren
56 mutlu bir olay olarak kabul edilir. Doğum evde geçiyorsa doğumun kolay geçmesi için doğum yapılan
57 eve at, baykuş ya da kartal tırnağı getirilir. Böylece kadının doğurmasına engel olan cinlerin bu
58 hayvanlardan korkacağına inanılır. Çocuk doğduktan sonra eşin düşmesi için kadının saçları ağzına
59 verilir, Bahşılar suya okur, okunan su kadına içirilir. Eşin düşmesine engel olan kötü ruhları kovmak
60 ve onların zararlarını engellemek için insanlar bağırır, erkekler silah atarlar (Aslan A.A., Arapova A.,
61 2017:23-24)

62
63 Yaşamın geçiş evrelerinden biri olan doğum ve sonrasında gelişen süreçler –lohusalık ve yenidoğan
64 bakımı- birçok tehlikeye açıktır. Korkulandan korunma yöntem ve uygulamaları kültürden kültüre
65 değişiklik göstermektedir. Doğum sırasında ve doğum sonrasında anne ve bebeğin yardıma ihtiyaç
66 duyması karşısında geliştirilen uygulamalar sadece fizyolojik ve biyolojik gereksinimlerin karşılanması
67 şeklinde değil kültürel olarak da alışlagelen korkuların ve kaygıların sağaltımı şeklinde
68 gerçekleşmektedir.

69
70 Van Gennepe'ye göre hamilelik ve doğum çerçevesinde geliştirilen törenler bir bütünsellik teşkil eder
71 (Van Gennepe, 1960: 41). Griffith, geleneksel toplumların önlenemeyen anne ve bebek ölümlerini kötü
72 ruhların varlığına bağladığını öne sürer (Griffith'den akt.: Bulut, 2017:124). Bu inanç ile günümüzün
73 pek çok toplumunda da karşılaşmak olanaklıdır. Bulut'un Dikili'nin bazı köylerinde gerçekleştirdiği
74 çalışması doğum sonrası uygulamalara örnektir (Bulut, 2017:121-132)

75 **2**
76 Tıp, büyü ve din, insanların kendilerini çevreleyen dünya karşısındaki davranışlarını belirleyen geniş
77 bir sosyal süreçler kümesini ifade eden soyut kavramlardır. Modern toplum insanı, bu üç süreci aşağı
78 yukarı kesin çizgilerle birbirinden ayırabilir ancak ilkel ve geleneksel toplumlarda bu üç süreç birbiriyle
79 yakından ilişkili ve iç içe geçmiş bir durumda olduğu için tıp ya da sağlıkla ilgili davranışlar, g⁵ ellikle
80 dinsel ve büyüsel inanç ve uygulamalardan etkilenmektedir (Rivers'tan Akt.: Türk, 2012:92). Hayatın
81 üç önemli döneminden birisi olan doğuma bir sürü rit, b⁵ üysel kaçınma vb. eşlik etmektedir. Gebe
82 kadın doğacak çocuğunu bir takım zararlardan korumak için daha gebelik sırasında birçok yasağa,
83 dinsel ve büyüsel özlü işleme uymak zorundadır. Anneyi ve çocuğu zararlı dış etkenlerden korumak
84 için doğum öncesi, doğum sırası ve doğumdan sonra uygulanan büyüsel-dinsel nitelikteki pratikler,
85 yapılan ayinlerle ilgili binlerce örnek vardır (Örnek; 1995:105-106).

86
87 Doğum ve doğum sonrası anne ve bebeği korumaya ve herhangi bir olumsuz olasılık karşısında
88 sağaltıma karşı geliştirilen büyüsel- dinsel içerikli pratiklerin çoğu ülkemizin bazı yörelerinde zaman
89 zaman “yaptırıcı, inandırıcı ve umdurucu dokularında gevşemeler olsa bile” çeşitli ayınlar göstererek
90 canlılıklarını sürdürmekte ve ağırlıklarını korumaktadırlar (Örnek, 2015: 23). Bu bağlamdan
91 bakıldığında, Şanlıurfa ilinin de tarihsel süreç içinde çeşitli kültürlere ev sahipliği yapmış, çeşitli inanç
92 ve uygulamalarla yoğrulmuş zengin bir kültür birikimine sahip olduğu söylenebilir. Çalışmada,
93 Şanlıurfa'nın Harran, Bozova ve Eyyübiye ilçelerinde geçiş ritüellerinden biri olan doğum ve doğum
94 sonrası uygulamalar, anne ve bebeğin korunmasına ilişkin inanç ve pratiklerin üzerine odaklanılmış
95 ve nitel araştırma yoluyla elde edilen bilgiler yorumlanmıştır. Çocuğa hayata dair deneyim ve bilgilerin
96 ilk olarak annesinden aktarıldığı akıld tutulursa, annenin hangi değerler sistemi içerisinde çocuğunu
97 yetiştirdiği, çocuğun ileride yetişkin olduğunda sürdüreceği anlam dünyasının temelini oluşturacağı
98 için önemli olacaktır. Bu çalışmanın da bu sürdürülen anlam dünyasını ortaya koyması açısından
99 önemli olduğu düşünülmektedir.

100
101 Alan araştırmamıza dayalı çalışmamız 2016 yılında Temmuz ayının ilk haftalarında Şanlıurfa iline bağlı
102 Bozova, Eyyübiye ve Harran ilç¹² nde yaşayan 68 kadınla kendi evlerinde gerçekleştirilmiştir.
103 Derinlemesine görüşme, öncelikle antropolojinin veri toplama tekniklerinden biridir. Günümüzde
104 diğer sosyal bilim dallarında da kullanılan bu teknik, araştırmacının alan çalışmasında ayrıntılı ve
105 derinlemesine bir biçimde konuyu kavramasına yarayacak bir araçtır (Kümbetoğlu, 2015:71-72).

106 Görüşme tekniği uygulanan çalışmamızda, veri toplama aracı olarak açık uçlu sorulardan oluşan
107 görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme yapılan kadınların 1'i hariç hepsi evlidir, evli olmayan 1 kadın
108 ise 23 yaşında ve henüz boşanmıştır. Kadınların büyük bölümü görücü usulü ve aile onayıyla
109 evlenmişlerdir. Görücü usulü dışında, kendi aralarında anlaşarak evlenenlerin eşleri ise akrabalarıdır.
110 Kadınların yaşları 18-73 arasında değişmektedir. Araştırma kapsamında görüşülen kadınların 2'si hariç
111 hepsi ilçelerde yaşamaktadır. Görüşme yapılan kadınlardan okuma yazma bilmeyenlerin sayısı 8,
112 bunlar içinde hem Türkçe hemde okuma yazma bilmeyen kadın sayısı ise 5'tir. Bu 5 kadından 3'ü
113 etnik kökenlerini Arap diğerleri ise Kürt olarak belirtmişlerdir. Bu 5 kadınla görüşmemiz sırasında
114 Kürtçe ve Arapça bilmememizden kaynaklanan iletişim problemlerimizin çözümünde evde bulunan
115 gelinleri ya da aynı sokakta veya o civarda oturan evli kızları yardımcı olmuşlardır. Özellikle Eyyübiye
116 İlçesi'nde bazı evlerde yaptığımız görüşmelere kadınlar ya en yakın akrabalarını ya da komşularını
117 davet etmişler ve bazı sorulara cevap verilirken bir sohbet ortamı oluşmuş ve görüşme grup
118 görüşmesine benzer bir durum almıştır. Doğum ve doğum sonrasında anne ve bebeğin korunmasına
119 ilişkin inanç, ritüel ve uygulamaların neler olduğuna ilişkin anlatılar, görüşme yapılan kadınların
120 tanıklık ettikleri, uyguladıkları ya da kendilerine başkaları tarafından uygulanan ritüelleri ve bu ritüeller
121 çevresinde gelişen pratikleri içermektedir.

122

123

1. Doğum

124

1.1 Doğum sırasında anne ve bebeği korumaya yönelik önlemler:

125 Doğum, anne, bebek ve yakınları için hayati öneme sahip bir konudur ve hamileliğin başlangıcından
126 itibaren çeşitli tehlikelere açık olma durumu söz konusu olduğu için gerekli önlemler her koşulda
127 alınmaya çalışılır. Şanlıurfa'nın Harran, Bozova ve Eyyübiye ilçelerinde doğum sırasında kötü güçlerin
128 doğum anına müdahalesini önlemek ve anne ve bebeğin korunması için öncelikle çeşitli dualar
129 okunur. Hem doğumun rahat ve kolay geçmesi hem de anne ve bebeğin herhangi bir sağlık problemi
130 ile karşılaşmaması için dualarla birlikte Allah'tan yardım dilenir ve Kuran-ı Kerim'den de bazı sureler
131 okunur. Doğum sırasında anne ve bebeği korumak amaçlı okunan surelerin hangileri olduğu
132 sorulduğunda görüşülen kadınların tümü Fatıha, Ayet-el Kürsü, Felak ve Nas Sureleri'nin özellikle
133 kötülüklerin engellenmesi için okunduğunu belirtmişlerdir

134

135 Görüşmelerimiz sırasında 66 yaşında olduğunu belirten bir kadın, evde doğum yapan kadınların rahat
136 ve kolay doğum yapmalarını sağlamak amacıyla üzerlik bitkisi yakıldığını vurgulamıştır. Doğum
137 yapacak kadınların doğum sancısı çekerken ağrıların azalması için ateşe üzerlik atıldığını belirten
138 kadın; "yanan üzerlikten çıkan kokuyu melekler severler ve bu kokuyu alan melekler dayanamaz
139 gökten yere inerler. Böylece sancı çeken kadına yardım ederek kolay doğum yapmasını da sağlarlar"
140 demektedir (56 yaşında kadın/Harran). Eliade'ye göre bu mitler köken mitlerdir. Bunlar bize insanın,
141 besin olarak kullanılan bitkilerin ve hayvanların, ölümün, dinsel kurumların bugünkü durumunun ve
142 insanın tutum ve davranışlarının kökenini açıklar (Eliade, 1993: 103).

143 Doğum sırasında doğumu kolaylaştırmak için yapılan uygulamalar arasında; Kuran-ı Kerim'den
144 sureler okuyarak kadının sırtını sıvazlamak, evdeki çeşmeleri, kilitli kapıları, sandıkları açmak, doğum
145 yapan kadının başını tülbentle bağlamak (doğum anında kadının başının açık olması doğumu
146 zorlaştıran bir durum olarak ifade edilmektedir. 35 yaşında kadın/Bozova), doğum anında yanan ateşe
147 üzerlik tohumu atmak ve dua etmek ya da üzerlik tohumunu tavada yakarak evin içinde dolaştırmak,
148 bu kokunun her yere dağılmasını sağlayarak meleklerden yardım ummak (53 yaşında kadın/Harran)
149 gibi pratikler bulunmaktadır. Örnek'e göre bunlar dinsel-büyükel içerikli uygulamalar olup, doğumu"
150 kazasız belâsız" gerçekleştirme amacına yönelmektedirler (Örnek, 1995:140).

151

152 Görüşme yaptığımız kadınlar, hastanelerde doğum yaptıklarını, hastaneden çıktıktan sonra ise bebek
153 ve anneyi korumaya yönelik pratikleri gerçekleştirdiklerini, istisnai durumlar dışında evde doğum
154 olayının çok az olduğunu ama eskiden kadınların nerdeyse hemen hepsinin mahallelerindeki ebelerin
155 yardımıyla doğum yaptığını bildirmişlerdir. Kadınlara bahsettikleri "ebelerin ebelik eğitimi alan kişiler

mi olduğu” sorulduğunda ise çoğunluğu ebe dedikleri kadını; yaşlı, tecrübeli, çokça doğum yaptırmış, herhangi bir sıkıntılı durumda bebeği ve anneyi kendi yöntemleriyle tedavi edebilen (sağaltan) kadınlar olarak tanımlamışlardır. Kadınlara göre ebelik kutsal bir meslektir ve “ebenin gönlünü almak gerekir bunun içinde kendisine hediyeler verilmelidir” (62 yaşında kadın/ Harran). Ebeler sadece hamile kadına doğum yaptırmakla kalmaz, doğum sonrasında bebeğin göbeğini keser ve yeni doğmuş bebeği tuzlarlar. Görünüşte kırklı yaşlarında olan bir kadın tuzlama geleneği ile ilgili olarak şunları ifade etmiştir: “Bizde yeni doğan bebeğin heryeri tuzlanır, kulağının içinden bacak arasına kadar onun her yerini tuzla ovarız. Biz tuzlamayı yaparken bebek sürekli ağlar, cildi kıpkırmızı olur, bazen bebekler tuzlanmaktan ve ağlamaktan mosmor olurlar ama tuzlanan bebek sağlıklı olur. Tuzlamayı çocuk kokmasın diye yaparız, eğer kişi bebekten tuzlanmışsa hiçbir zaman kokmaz, inan Allah’a bizim çocuklar ter kokmazlar” (42 yaşında kadın/Eyyübiye).

1.2 Doğum sonrasında anne ve bebeği korumaya yönelik önlemler:

1.2.1 Alkızı/ Alkarısı/Albasmasını önlemek için alınan önlemler:

Görüşmelerimizde, kadınların özellikle doğum sonrası ilk kırk gün içinde anne ve bebeğin albasmasından korunmasına ilişkin anlatıları yoğunluk kazanmıştır. Kadınlara göre; “Albasması denen şey o kadar korkunçtur ki anneye ya 3 a bebeğe musallat olması sebebiyle ölümler gerçekleşebilir” (30 yaşında kadın/Eyyübiye). Alkızı, Anadolu’nun farklı yörelerinde al, albasti, alanası, olarak da tanımlanan ve genellikle lohusalarla yeni doğmuş bebeklere ender olarak da gebe kadınlara, gelinlere, güveylere erkek yolculara ve atlara musallat olduğu 3 çeşitli sağlık bozukluklarına, zaman zaman da ölüme yol açtığı düşünülen bir periye verilen addır. Alkızı/alkarısı inancı Orta Asya, İran ve Anadolu folklorunda yaygın olmakla birlikte, yeryüzünün büyük bölümünde 1 tarihsel olarak varolmuş dişil kültürle ilişkili olarak düşünülmelidir” (Emiroğlu ve Aydın, 2009:35). “Alkarısı” ya da “Alruhu” olarak bilinen ruhlara dair inanç bütün Türk dünyasında görülür (Kalafat, 2000:85).

Kadınlara alkızı/alkarısının neye benzediği sorulduğunda; Eyyübiye ilçesinde yaşayan bir kadın hiç görmediğini ama anlatılanlara göre çok korkunç olduğunu ve lohusa kadınların onu görünce ateşlenerek korkudan öldüğünü belirtmiştir (45 yaşında kadın/Eyyübiye). Yine aynı ilçede diğer kadınlarla görüşmemizde kadınların çoğu alkızı/alkarısının “insana mı neye benzediğinin” (kendi ifadeleridir) tarif edilemediğini, Lohusa kadına ve bebeğine nasıl musallat olduğunun bilinmediğini ama bebeği ve annesini korumak için 1 çeşitli uygulamaları yerine getirdiklerini belirtmişlerdir. Bulut’un Mardin’de yaptığı araştırmalarında alkızı; sarışın kadın kılığında bir cin olarak tasavvur edilmiştir (Bulut, 2010:15-24). Onun zararlı etkilerinden korunmak için çeşitli önlemler alınır. Kadınların çoğu alınan bu önlemler arasında doğum yapan kadının kocasının ceketinin, kadının ve bebeğinin üzerine örtüldüğünü, lohusa kadın ve bebeğinin bulunduğu odanın ışığının hiç söndürülmediğini belirtmişlerdir. Yeni doğan bebeğin kötülüklerden korunması ve özellikle kırkı çıkmamış bebeklerin ölümlerinin engellenmesi amacıyla Harran, Bozova ve Eyyübiye ilçelerinde korumaya yönelik uygulamalar arasında, bebek yastığının altına bıçak, makas gibi aletlerin, beşiğin altına ise içinde soğan, sarımsak, üzerlik otu ve çörekotunun bulunduğu bir poşetin konması u 1 ulaması bulunmaktadır (Vargün, 2017:1088). Samsun’un Kavak ilçesinde ise bebeklerin beşiğine, ocaklı aile olarak tanınan ailenin sobasından alınan kül, yine ocaklı ailenin erkeğinin atleti yırtılarak elde edilen kumaş parçasının içine koyularak bağlanır (Bulut, 2014:420-430). Ankara Ortaköy’de yapılan çalışmada da, Al ocaklısı ailede eli olan kişinin kıyafetinden bir parçanın ya da evlerinden/ocaklarından alınmış bir ekmek parçasının lohusayı ve bebeği koruyacağına/sağaltacağına inanılır (Demren, 2008:198). Bunların dışında okunmuş demir bir nesnenin, anne ve bebeğin kaldıkları odada bulundurulması yaygın bir uygulamadır.

202
203
204

205 1.2.2 Nazarı, kötü gözleri ve bunlardan kaynaklanan çeşitli hastalıkları önlemek için 206 alınan önlemler:

207 Doğum sonrasında özellikle ilk kırk gün anne ve bebeğin tehlikelere açık olduğu düşünülmektedir.
208 Tehlikelere açık olduğuna inanılan anne ve bebek çeşitli büyüsel, dinsel işlemlerle koruma altına
209 alınmaya çalışılmaktadır. Malinowski'ye göre büyü ve din kaygısı azaltıp, korkuyu hafifletebilir
210 (Malinowski'denakt.: Gezon ve Kottak2016: 174). Geleneksel kültürde hastalığın nedeni ve kaynağı
211 konusunda farklı algılamalar söz konusudur. Sağlık, insanın doğaüstüyle ilişkisi ile sosyal ve doğal
212 çevresiyle olan ilişkilerinin dengeli olması iken; hastalık ise bu ilişkilerdeki dengenin bozulması olarak
213 algılanmaktadır (Türk, 2012:92).

214
215 Daha öncede değindiğimiz gibi doğum sonrası ilk kırk gün anne ve bebek için çok önemlidir. Doğum
216 yapan kadın ve bebeğinin bu süre içerisinde hastalanmasına kırk basması adı verilmektedir ve bunu
217 önlemek için şifa içerdiğine inanılan çeşitli simgesel pratikler gerçekleştirilmektedir. Simgeler çok
218 seslidir ve pek çok şeyi temsil edebilirler (Morris, 2004: 391). Birçok kültürde kutsal sayı olan kırk;
219 bekleme, hazırlanma, sınanma, arınma ve cezalandırma anlamlarına gelir. Bütün bu süreçlerin zaman
220 birimi 40'lı ölçülerle belirtilir. Döngünün tamamlanması için geçmesi gereken süre kırk gün, ay, yıldır
221 (Emiroğlu vd. 2009:466). Anne ve bebeği korumak için buldukları yere sarımsak, soğan, nazarlık,
222 süpürge koyulur (Örnek,1995:144-145). Anne ve bebeğin kötülüklerden korunması amacıyla 7 adet
223 çörek otu ve 7 adet üzerlik bitkisinden yapılan nazarlık, anne ve bebeğin kaldığı odaya asılır ya da
224 lohusa kadının yastığının altına konur (Vargün, 2017: 1088). Korkulan yaratıkların zararlı etkilerinden
225 korunmak için ocaklı ailelere ait bir eşya ya da süpürge, nazarlık, sarımsak, demir gibi nesnelere, lohusa
226 ya da bebeğin yakınına yerleştirilir (Emiroğlu vd. 2003: 36-37; İnan, 1972:168-171). Bebek özellikle
227 kırkı içinde dışarı çıkarılmaz ve gözü keskin kimselere gösterilmez. Mademki nazar muhataba bakma
228 veya söz ile geçmektedir, o halde sözü geçen şahsı, bu gibi söz ve bakışlardan uzak tutmak gerekir.
229 Türkiye'de doğan bebek ile annesi, en aşağı kırk gün müddetle, en yakın akrabalara dahi
230 gösterilmemeye çalışılır (Acıpayamlı, 1962:2-18). Dikili'nin çeşitli köylerinde çocuğu korumaya
231 yönelik olarak yastığının altına süpürge teli, çörek otu koyulur (Bulut,2017:125). Lohusa kırk gün
232 evden çıkmamalıdır. Türk folklorunda arınma, yıkama veya alazlama olsun, kırk defa işlemi
233 tekrarlamakla yapılır ve kırklama olarak adlandırılır. (Emiroğlu vd. 2009:466).

234
235 Harran, Bozova ve Eyyübiye İlçelerinde lohusa kadın ve bebeğini korumaya yönelik yapılan
236 uygulamalar ise;

237
238 - Lohusa kadın ve bebeğin kem gözlü kişilerin görmesini engellemek ve nazardan korumak için
239 kırk gün dışarıya çıkması engellenir. Mecburi sebeplerden dolayı evden çıkılması gerekiyorsa,
240 akşam ezanından önce eve dönülmesi gerekir. Kırk gün boyunca doğum yapan kadın ve bebek
241 yalnız bırakılmaz (52 yaşında kadın/Bozova).

242 -
243 - Eyyübiye'de oturan 32 yaşındaki bir kadın şunları anlatmıştır: Anne ve bebeğin yattığı
244 odadaKuran-ı Kerim bulundurulur, bebeğin beşiğine bir diş sarımsak, bir baş soğan konur,
245 bunlar onun sarılık olmasını önler, ayrıca bunlar bebeği ve annesini kötü gözlerden, nazardan da
246 korur. Bebek sarılık olmasın diye bebeğin yüzüne kırk gün boyunca sarı yazma örtülür. Eğer
247 çocuk sarılık olmuşsa, ortası delikli bir taşa yedi renk iplik geçirilerek bebeğin boynuna takılır, bu
248 kırk gün boyunca bebeğin boynunda kalır. Çocuğu sarılık olan kişi çocuğunu Arap bir kadına
249 götürür, bu kadın çocuğun avuçucini ve bileğinin üst kısmını çizer (32 yaşında kadın/ Eyyübiye).

250 -

- 251 - Bebeğin beşiğinin altına korkmasın diye naylon süpürge konur. Çocuğun beşiği onun evidir,
252 minderini ayrı yapılır, küçük yastık, küçük Kuran, içerisinde Ayetel Kürsü ve 7 duadan oluşan
253 muska konur (37 yaşında kadın/Bozova).
254
- 255 - Bebeğin göbeğine kurusun ve göbek bağı düşsün diye toz sürme ya da kuru kahve basılır, böylece
256 yara olmaz, çocuğun karnı iyi doyarsa göbek bağı çabuk düşer, doymazsa çok geç düşer (47
257 yaşında kadın/Harran).
258
- 259 - Göbeğe tezek külü ya da zeytinyağı sürmek onun çabuk iyileşmesine sebep olur. Düşen göbek
260 ya cami ya okul bahçesine atılır/gömülür. Camiye atılırsa çocuk büyünce ehl-i din olur, okul
261 bahçesine gömülürse meslek sahibi, çok okumuş biri olur (45 yaşında kadın/Eyyübiye).
262
- 263 - Doğduktan iki gün sonra çocuğun gözüne Hicazdan gelmiş siyah sürme çekeriz. Göze çok iyi
264 gelir (55 yaşında kadın/Bozova).
265
- 266 - Yeni doğan çocuğun gözüne gözleri iyi görsün diye siyah sürme çekilir, sürme çekilince göz
267 bebeği büyür, gözler güzel olur. Büyüyünce sürmeli gözlü olur (34 yaşında kadın/Harran)
268 - Çocuk doğduğunda gözüne limon sıkılır, çocukların gözler daha güzel parlansın diye hem de gözü
269 ağrmasın, çapak olmasın diye (58 yaşında kadın/Eyyübiye).
270
- 271 - Lohusa kadın kırk gün boyunca pakette çiğ –pişmemiş- et görmemelidir. Kadının bu şekilde et
272 görmesi iyi sayılmaz, ayrıca daha kırkı çıkmamış bebek kollar arasında (kolların üzerine bir külçe
273 bırakılmış gibi tartılmaz, bu durumlarda anne ve bebek hasta olurlar (40 yaşında kadın/Eyyübiye)
274 - Doğumdan sonra ilk yedi gece ışık hiç kapatılmaz, açık kalır. Anne ve bebek korkmasın diye ani
275 hareketler yapılmaz, doğum yapan kadına kötü haber verilmez. Yeni doğan çocuğun alınına külle
276 (isle) artı işareti yapılır. Bu işaretin yapılması kötü ruhların çocuğa musallat oluşunu engeller,
277 çocuğu cin çarpmaz (60 yaşında kadın/Bozova).
278
- 279 - Peygamberimizin sünnetidir diye bebeğin ağzının çevresine, su içinde bekletilmiş hurma süreriz.
280 Ayrıca içinde hurma bekletilmiş su ilk on gün boyunca çocuğa verilir (Şanlıurfa Merkez’de
281 yaşayan, ziyaret için Harran’da bulunan 36 yaşında kadın).
- 282 Doğum sonrasında anne ve bebeğin korunmasına yönelik tedbirler alınması son derece önemlidir.
283 Yeryüzündeki varoluş süreci içinde insan, açıklanmayan durumlara bulunduğu coğrafi ve kültürel
284 koşullar içinde çeşitli çözümler getirmeye çalışmıştır. Korunmaya ilişkin alınan tedbirler ve bu
285 çerçevede gelişen simgesel etmenler; çevresel faktörlere, iklime, coğrafyaya ve içinde bulunulan
286 kültürel ardıla göre değişiklik gösterse de bunların altında yatan anlamlar özde aynıdır ve aynı işleve
287 hizmet ederler.
288
- 289 Efsane ve simgelerin bazı insan toplumları tarafından iyice sınırlandırılan, yoğrulan ve taşınan bir
290 kültürel bütünün yaratıdır. Bu tarz yaratıların bazıları kendi köken ocaklarından çok uzaklara
291 yayılmışlar ve onları başka türlü tanımayacak olan halklar ve toplumlar tarafından özümsemişlerdir
292 (Eliade, 1992:10-11). Simgelerin kökleri vardır. Benzetmeler sadece simgelerin dilsel yüzeyidir ve onlar
293 güçlerini insan tecrübesinin derinliklerinden alırlar (Obeyesekere: 2011:398) ve çeşitlilik
294 göstermelerine rağmen bir takım ortak öğelere sahiptirler (Ateş 2014:19).

295
296

1.2.3 Kırk karışmasını engellemek için alınan önlemler

297 Harran, Bozova ve Eyyübiye İlçelerinde yeni doğum yapan iki lohusa kadının karşılaştırılmaması için
298 özellikle önlemler alınır. Lohusa kadın ve bebeğin korunmasına yönelik alınan önlemler arasında kırkı
299 çıkmamış iki kadının karşılaşması iyi yorumlanmaz. Her iki kadının ve bebeklerinin böyle bir
300 karşılaşma sonrasında birçok tehlikeye maruz kalacağına inanılır. 56 yaşında 5 çocuk annesi bir kadın
301 bu konunun önemini şöyle dile getirmiştir: “eğer henüz kırkları çıkmamış iki kadın karşılaşırsa
302 kesinlikle konuşmaları hatta birbirlerinin yüzlerine bile bakmamaları gerekir çünkü kırkları karışır.
303 Kırk karışması çok çok tehlikeli bir durumdur. Kırkı karışan kadınların hem kendileri hem de
304 bebekleri tehlikenin içine girmiş olurlar, kötülükler, kötüler bebeğe ve anneye zarar verirler, bu yüzden
305 anne ve bebek kırk gün evden çıkmamalıdır. Eğer zorunlu bir durum olursa lohusa kadın yakasında
306 ya da yazmasında bir iğne taşır. Kırkı çıkmamış diğer kadınla karşılaştığında kendisindeki iğneyi diğer
307 kadına verir ve böylece iğne değiş tokuşu yaparlar, bu onları korur” (56 Yaşında Kadın/Eyyübiye).
308 Kırk karışmasını önlemeye ve korunmaya yönelik olarak alınan iğne değiş-tokuş yöntemi, Örnek'in
309 ve Bulut'un bulgularında da görülmektedir (Örnek,2015:206, Bulut, 2010:15-24).

310
311

1.2.4. Adetli kadından sakınma ve kaçınma için alınan önlemler

312 Lohusa kadın ve bebeğini koruma altına almak için uygulanan bir başka sakınma ve kaçınma yöntemi
313 ise adetli bir kadının henüz kırkı çıkmamış bir bebeği ve annesini görmesine engel olmaktır. Adetli
314 iken yakınlık derecesi ne olursa olsun hiçbir kadın kırkı çıkmamış bebek ve annesi ziyaret etmez yanına
315 yaklaşmaz. Adet görmüş kadının o evre için kirli kabul edilmesi ile hem yenidoğan bebeğe hem de
316 annesine zarar vereceğine olan inanç beraberinde sakınma ve kaçınmayı getirmiştir. 58 yaşında bir
317 kadın “adetli kadın kesinlikle anneye de bebeğe de yaklaşmamalıdır. Onların yanına kırk gün boyunca
318 melekler iniyor, kalkıyor, eğer o kadın yanlarına gelirse melekler bir daha gelmez, hem çok günahtır,
319 çocukta annede hasta olur” diye belirtmiştir (58 yaşında kadın/Eyyübiye). Henüz 27 yaşında olan
320 başka bir kadın adet gören kadının pis ve tehlikeli olduğunu, koktuğunu, yaklaştığı anne ve bebeği
321 hasta edeceğini belirtmiştir. Kadına göre adetli kadın kirlidir (27 yaşında kadın/Eyyübiye). Adetli
322 kadın eğer yenidoğan çocuğu kucığına alırsa, çocuğa kötü ruhlar musallat olur ve çocuk artık iflah
323 olmaz, belki hiç konuşamaz belki çok geç konuşur, lohusa kadın ise hastalanır, o yüzden adetli kadın
324 anne ve çocuğa yaklaştırmaz eğer durumu biliniyorsa yaklaşmaması için uyarılır (60 yaşında
325 kadın/Bozova). Çoğu kültürde menstrüasyon dönemi (kadınların adet dönemi) tabu olarak ifade
326 edilir. Kadının kirliliğine olan inanç ve düşünce sistemi ondan sakınmayı ve kaçınmayı gerektirir.

327

328 Leach'e göre tabu dinsel ve sosyal yasaklamalar ve emirler sistemidir. Tabular, yer, kişi, nesne, isim
329 tabuları olabilir ya da dokunmama, anmama, söylememe, yapmama gibi belli eylemler üzerinde
330 yoğunlaşır. Tabu olan şeyin temiz olmadığına, doğum, evlilik, seksüel fonksiyonlar vb. durumlarda ise
331 sonucu etkileyeceğine, tabuyu yıkanların hastalıkla ya da ölümlerle karşılaşacağına inanılır (Leach
332 1972:1098). Freud tabuyu, hiçbir nedene dayanmaz; kaynağı bilinmez ve anlaşılmaz ama boyunduruğu
333 altında yaşayan kişilere doğal görünür diye açıklar. Ona göre tabunun iki karşıt anlamından biri
334 “korkunç, tehlikeli, yasak, kirlidir ve tabu “kutsal korku” olarak adlandırılabilir (Freud 2002:35-36).
335 Freud'a göre kadınların adet zamanı ve lohusalığı geçici tabudur (Freud 2002:38). Menstrüasyon
336 dönemindeki bir kadın, sosyal ve ahlaki yönden “tehlikeli ve kirli” olarak görülür ki kanın tehlikeli
337 etkileriyle ve kadınların saflığıyla ilgili çeşitli sosyal normlar bu nedenle gelişmiştir (Rashid, Michaud
338 2000:65-66).

339
340

1.2.5 Kırklama

341 Anne ve bebek doğumdan sonraki kırkıncı gün birlikte yıkanır. Buna kırklama denir. Anne ve bebeğin
342 kırkının çıkarılacağı gün bir hamam tasının içine kırk küçük taş toplanarak konur. Taşlar yıkanır. Sonra

343 banyo suyunun içine her taş atıldığında bir Fatıha Suresi olunur, toplamda 40 Fatıha suresi okunmuş
344 olur, taşlar banyo suyunun içinden çıkarılmaz, anne ve bebek bu su ile yıkanır, dikkat edilmesi gereken
345 nokta, suyun anne ve bebeğin üzerine kırk kez dökülmesindedir (46 yaşında kadın/Eyyübbiye).

346
347 Hicaz'dan gelen kırk tasının içerisine kırk defa su konularak, her seferinde kovaya boşaltılır. Sayının
348 şaşırılmaması gerekir. Kırka kadar sayılıp, kırk tas su kovaya döküldükten sonra, kovanın içine bir
349 parmak batırır ve kırk bir deriz. Sonra bebeğin ve lohusanın kırkını çıkarmaya niyet eder üç ihlas ve
350 bir Fatıha okuruz. Önce anne yıkanır, sonra bir kadın bebeği annenin kucığına verir ve bebek
351 kırklanır. Son olarak temiz olan bir kadın (temiz olan bir kadından kastedilen şey burda, kadının
352 menstrüasyon süreci içinde olmamasıdır) bebeği annesinin üzerine tutar ve okunmuş su Bismillah
353 denilerek her ikisine birden dökülür, bundan sonra kırkı çıkan anne ve çocuğa Allah'ın izniyle bir şey
354 olmaz (60 yaşında kadın/Bozova).

355
356 Kırkın çıkarılacağı gün Hicaz'dan gelen tasın içine sağ el ile su doldurulur ve el kırk defa suyun içine
357 batırılır, kırkinci tas suya üç ihlas bir Elham okunur anne ve çocuk böylece kırklanır. Önce çocuk
358 kırklanır sonra anne, aslında çocuk yedinci gününde ve yirminci gününde de aynı şekilde yıkanır.
359 Yedinci gününde söylediğim şeyler yedi defa, yirminci gününde ise yirmi defa yapılır (58 yaşında
360 kadın/Eyyübiye).

361
362 Kırkı çıkan çocuk ve annesi artık evin dışına rahatlıkla çıkabilir. Bunun içinde "kırk uçurmaya" gidilir.
363 Kırk uçurmak için hısım, akraba ya da komşuların ziyaretine gidilir. Gidilen evlerde bebeğin koynuna
364 bir parça ekmek, yumurta, şeker ya da para konur. Çocuğun koynuna, kundağına ya da annenin
365 kucığına konan ekmek, yumurta ve şekerin hem çocuğa hem de ailesine bereket ve uğur getireceğine
366 inanılır.

367

368 Sonuç

369

370 Geçiş ritüellerinden biri olan doğum, biyolojik bir olgu olmasının yanı sıra kültürelde bir durumdur.
371 Kültürel değişim ve dönüşümlere sebep olan doğum evresinde, insanların toplumsal statülerindeki
372 değişim, törensel yollarla ifade edilir ve bu durum karşısında pek çok sakınma kaçınma ve korunma
373 pratikleri gerçekleştirilir. Özellikle korku duyulan yaratıkların zararlı etkilerinden korunmak için
374 geliştirilen bu pratiklerin çoğu dinsel referanslarla birleşen geleneksel uygulamalar ve simgesel motifler
375 olarak sergilenmektedir. Geçmişten gelen kültürel etmenler dinsel öğelerle ilişkilendirilerek yeni inanç
376 öğelerinin ortaya çıkmasına yol açmaktadır (Atay, 2009:109). Dinsel referanslarla içiçe geçmiş
377 geleneksel uygulamalar çeşitli simgelerle ifade edilmekte ve kültürel etmenler olarak varlığını
378 sürdürmektedirler.

379

380 Bir geçiş evresi olan doğum, sadece biyolojik ve fizyolojik bir durum değil aynı zamanda kültürelde
381 bir dönüşüm sürecidir. Kadının annelik, erkeğin ise babalık rollerini üstlendiği ve bu roller
382 çerçevesinde içinde bulunulan kültüre ait uygun davranış kalıplarının benimseneceği ve sergileneceği
383 bu süreç, birçok beklentiyi beraberinde getirmektedir. Geçiş ritüelleri, bir kültürün üyesi olarak
384 insanların toplumsal statülerindeki değişimin törenlerle ifade edilmesidir. Çalışmamızda Şanlıurfa'nın
385 Harran, Bozova ve Eyyübiye ilçelerinde doğum ve doğum sonrasında anne ve bebeğin korunmasına
386 ilişkin inanç, ritüel ve uygulamaların neler olduğu araştırılmıştır. Yörede doğum ve doğum sonrasında
387 anne ve bebeği korumaya ve sağaltmaya yönelik pek çok inanç ve pratik gelişmiş ve bunların törensel
388 yansımalarına ilişkin örnekler görüşme yaptığımız kişiler tarafından aktarılmıştır. Harran, Bozova ve
389 Eyyübiye ilçelerinde kırklama ve kırklamaya ilişkin ritüeller sıkı sıkıya uygulanmakta ve devam
390 etmektedir. Kırklama ritüelinden sonra anne ve bebek ev dışına çıkabilmekte ve tehlikeye açık olma
391 hali son bulmaktadır. Lohusa kadının ilk kırk gün içinde dışarı çıkmamasına ve diğer kırklı kadınlar ile
392 karşılaşmamasına çok dikkat edilmektedir. Tuzlama, göbek bağı uygulamaları gibi doğum sonrası

393 uygulamaların dokularında zaman zaman farklılıklar görülse de bu uygulamaların canlılıklarını
394 sürdürdükleri ve ağırlıklarını korudukları saptanmıştır.

395

396 Doğum yapan kadın ve bebeğin doğum sonrası kırk gün özellikle dışarı çıkarılmasından imtina
397 edilmesi, bu ilk kırk günün çeşitli tehlikelere açık olduğunu ve özellikle koruma, kaçınma ve sakınma
398 önlemlerinin bu süre içinde alınmasını göstermesi açısından önemlidir. Yörede bu kırk gün içinde
399 özellikle albasmasından korkulmakta ancak albasmasına sebep olan alkızı, alruhu tasviri, görüşmeciler
400 tarafından ifade edilememektedir. Bunun neye benzediğine ilişkin net bir görüş alınamamış, hatta bir
401 kadın hiç görmediğini ama anlatılanlara göre çok korkunç olduğunu ve lohusa kadınların onu görünce
402 ateşlenerek korkudan öldüğünü belirtmiştir (45 yaşında kadın/Eyyübiye). Alkızı, alkarısı, alruhunun
403 zararlı etkilerinden korunmak için çeşitli önlemler alınır. Bu alınan önlemler arasında doğum yapan
404 kadının kocasının ceketinin, kadının ve bebeğinin üzerine örtülmesi uygulaması vardır ki bu bize
405 korumaya yönelik nesnelere sadece coğrafi ve fiziki çevreye yönelik kullanımlar olmadığını, bu
406 uygulamanın toplum ve kültür içerisinde erkeğin konumunu da gösteren bir uygulama olduğunu
407 ifadesidir. Geleneksel kadın – erkek rolleri bağlamında erkek eşini, çocuklarını koruyan, kollayan
408 onlara sahip çıkan birey, aile reisidir.

409

410 Araştırma yaptığımız ilçelerde doğumun eskiden olduğu gibi evlerde mahalle ebeleri tarafından
411 yaptırılmadığı, çok aksi bir durum olmadığı müddetçe doğumun hastanelerde doktorlar eşliğinde
412 yaptırıldığı ifade edilmiştir. Bu durum kültürel değişme sürecinin bir ifadesidir. Özellikle doğumların
413 sağlık kurumlarında yaptırılması, modern tıp ve sağlıkla ilgili bir dizi kalıp yargının kırıldığını gösterse
414 de yaşamın pek çok alanında olduğu gibi anne ve bebeğin korunması ve sağaltımına ilişkin geleneksel
415 yöntemler, pratikler ve simgesel düzenlemelerden vazgeçilmediği saptanmıştır. Özellikle lohusa kadın
416 ve yenidoğan bebek ile ilgili uygulanan pratikler ve bunlar çerçevesinde gelişmiş olan korkulana karşı
417 önlem alma inancı hem annenin hem de bebeğin sağlığının riske edilebilecek bir durum olmadığını
418 göstermektedir.

419

420 Doğum ve doğum sonrası uygulamalar arasında nüanslar olsa da tüm koruma, korunma, sakınma ve
421 sağaltıma yönelik uygulamaların temelinde dikkate değer bir benzerlik olduğu açıktır. Doğum ve
422 doğum sonrası geleneksel uygulamalar farklılaşsa da temelde varlığını sürdüren kültürel motif ve
423 pratikler aynıdır. Hem doğum hem de doğum sonrasında anne ve bebeği korumaya ya da sağaltmaya
424 yönelik kullanılan nesnelere benzerlik göstermekte ve bunlar gündelik yaşam içinde yer alan,
425 erişimlerinde ya da elde edilmelerinde sıkıntı olmayan araç gereçlerdir.

426

427 Doğum bir geçiş ritüelidir, hem doğum sırasında hem de doğumdan sonra lohusa kadın ve bebeğin
428 sağlığı risk altındadır. Anne ve bebeğin korunması gereken bir süreçte olmalarına ilişkin inançsal
429 ifadeler, korkulana karşı önlem alma biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Geçiş ritüelleri içinde yer alan
430 doğum ve ona ait törensel etkinliklerde çeşitli farklılıklar olduğu, bu ritüellerin dinsel inançlar ile
431 birlikte geleneksel inançlarla harmanlanarak varlığını sürdürdüğü ve bazı geleneksel uygulamaların
432 zamanla dinsel kurallar olarak algılanmaya başladığı saptanmıştır. Doğuma ilişkin geleneksel
433 uygulamalar, geçmişte olduğu gibi günümüzde de varlığını sürdürmekte ve güncelliğini korumaktadır.
434 Bir kültürde geçiş ritüelleri çevresinde gelişen, korku duyulana karşı deneyimlenen mistik ve büyüsel
435 nitelikli geleneksel uygulamalar, adet, gelenek, görenek ve inançlar zaman içinde değişikliğe uğrasalar
436 bile varlıklarını sürdürürler ve özellikle dinsel öğelerle ilişkilendirilerek yaşamın her alanında izlerini
437 gösterirler. Çalışmamız geçiş ritüellerinden biri olan doğum ve doğum sonrası gelişen korunma,
438 sakınma, kaçınma ve sağaltım çerçevesinde gelişen pratikler ve ritüellere ilişkin uygulamaların kültür
439 içindeki yerini göstermesi açısından önemlidir.

440

441

442

443

444 **4**xtended English summary

445 Birth, which is a rite of passage, is a cultural state as well as a biological phenomenon. Changes in
446 humans' social status are expressed in ritual ways at birth- which causes cultural changes and
447 transformations, and several practices of avoidance, refrainment and protection are observed. Birth,
448 a rite of passage, is not only a biological phenomenon but it is also a process of cultural
449 transformation. This process, in which women take on the role of motherhood and men take on the
450 role of fatherhood and in which patterns of behaviour consistent with the culture individuals live in
451 will be adopted and displayed within the framework of those roles, brings expectations with it. This
452 study investigates the beliefs, rituals and practices in relation to protecting the mother and the baby
453 at birth and after birth in Harran, Bozova and Eyyubiye districts of Şanlıurfa. Several beliefs and
454 practices were developed in the region to protect and heal the mother and the baby at birth and in
455 the period following birth, and the examples for their ritual reflections were reported by individuals
456 we had interviewed. It was found that practices in relation to protection, avoidance, refrainment and
457 healing at birth and after birth were still continuing in Harran, Bozova and Eyyubiye districts as in
458 the past. It was reported by the participants that traditional midwives did not deliver babies as in the
459 past, but that doctors delivered babies in hospital unless there was an unexpected problem. This
460 situation represents the process of cultural change. Even though having births especially in medical
461 institutions indicated that a number of stereotypes about modern medicine and health were broken;
462 traditional methods, practices and symbolic arrangements about the protection and healing of the
463 mother and the baby were not abandoned. Practices about puerpera especially and the newly born
464 baby and the belief that precaution should be taken for the thing feared indicate that the mother's
465 and the baby's health cannot be risked. The study, based on field study, was conducted with 68
466 women living in Bozova, Eyyubiye and Harran districts of Şanlıurfa in their home in the first week
467 of July 2016. Interview technique was used in this study and the data were collected through an
468 interview form of open-ended questions. All of the women interviewed except for 1 were married.
469 The woman who was not married was 23 years old and she was newly divorced. The great majority
470 of the women had marriage arranged by their family with the approval of their family. The ones who
471 did not have arranged marriage got married to their relatives' son. The participating women's age
472 ranged between 18 and 73. All of the participants except for two lived in districts. Eight of the
473 interviewed participants were illiterate and 5 of them could not speak Turkish and were illiterate. This
474 paper presents findings about beliefs, ritual and practices in relation to protecting the mother and the
475 baby at birth and after birth. The narrations included the rituals the interviewed women had
476 witnessed, practised or they had been exposed to and the practices which developed around those
477 rituals. Birth, is a rite of passage, is a cultural state as well as a biological phenomenon. Changes in
478 humans' social status are expressed in ritual ways at birth- which causes cultural changes and
479 transformations, and several practices of avoidance, refrainment and protection are observed. Birth,
480 a rite of passage, is not only a biological phenomenon but it is also a process of cultural
481 transformation. This process, in which women take on the role of motherhood and men take on the
482 role of fatherhood and in which patterns of behaviour consistent with the culture individuals live in
483 will be adopted and displayed within the framework of those roles, brings expectations with it. Birth
484 is a rite of passage, and the health of the mother and the baby is at risk at birth and in the period
485 following the birth. Expressions of belief that the mother and the baby are in a process when they
486 should be protected emerge in the form of precautions against what is feared for. It was found that
487 there were various differences in ceremonies of birth- a rite of passage- and in ceremonial activities
488 related to it, that the rituals continued to exist by blending them with religious beliefs and traditional
489 beliefs and that some of the traditional practices were perceived as religious rules through time.
490 Traditional practices with regard to birth still exist today as in the past and are up to date. Mystical
491 and magical practices developing around rites of passage in a culture and experienced in front of what
492 is frightened of continue to exist even if customs and traditions change over time, and they manifest
493 themselves in every domain of life by being associated especially with religious elements. This study

Last, N., Last, N., & Last, N. (2018). Title in article's language. *Journal of Human Sciences*, 15(1), NNN-NNN.
doi:[10.14687/jhs.v15i1.NNNN](https://doi.org/10.14687/jhs.v15i1.NNNN)

494 is important in that it demonstrates the place applications about the practices and rituals developing
495 around protection, avoidance and healing developing at and after birth- which is a rite of passage.
496

Doğum ve Doğum Sonrasında Anne ve Bebeğin Korunmasına İlişkin Geleneksel Uygulamalar

ORIJINALLIK RAPORU

% **7**

BENZERLİK ENDEKSİ

% **7**

İNTERNET
KAYNAKLARI

% **1**

YAYINLAR

%

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1

www.j-humansciences.com

İnternet Kaynağı

% **2**

2

slideplayer.biz.tr

İnternet Kaynağı

% **1**

3

www.sosyalbilgiler.gen.tr

İnternet Kaynağı

% **1**

4

www.dieweltdertuerken.org

İnternet Kaynağı

% **1**

5

www.dergikaradeniz.com

İnternet Kaynağı

% **1**

6

www.batitrakya.org

İnternet Kaynağı

<% **1**

7

www.fotografya.gen.tr

İnternet Kaynağı

<% **1**

8

issuu.com

İnternet Kaynağı

<% **1**

9

haberler.com

İnternet Kaynağı

<% 1

10

publications.theseus.fi

İnternet Kaynağı

<% 1

11

docplayer.biz.tr

İnternet Kaynağı

<% 1

12

www.researchgate.net

İnternet Kaynağı

<% 1

13

www.theseus.fi

İnternet Kaynağı

<% 1

Alıntılarını çıkart

Kapat

Eşleşmeleri çıkar

Kapat

Bibliyografyayı Çıkart

Kapat